

Besluit Verlenen vergunning

J. van den Hardenberg
Stakenbergweg 177
8075 PW Elspeet

Datum

13 oktober 2020

Zaaknummer

2019-005394

Onderwerp

Wet natuurbescherming –
gebiedsbescherming

Inlichtingen bij

Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Blad

1 van 15

Locatie

Stakenbergweg 177 te Elspeet

Gemeente

Nunspeet

Activiteit

het wijzigen van een veehouderij

Beste meneer Van den Hardenberg,

Hierbij ontvangt u een definitief besluit over bovengenoemde aanvraag.

Definitief besluit

Wij verlenen u deze vergunning.

U ontvangt nu het definitieve besluit. Wij publiceren dit besluit op www.overheid.nl. Diegenen die een zienswijze hebben ingediend, kunnen in beroep gaan tegen het besluit.

De bijlagen zijn onderdeel van dit besluit

Bijlage 1 bevat een toelichting op ons besluit. Ook zijn de voorschriften van deze vergunning beschreven in de bijlage. Neem alle bijlagen goed door.

Datum

13 oktober 2020

Zaaknummer

2019-005394

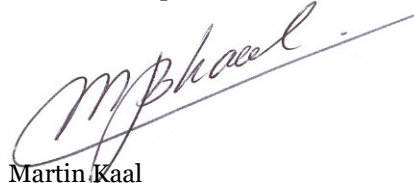
Blad

2 van 15

informatie

Heeft u nog vragen? Kijk daarvoor op [gelderland.nl](http:// gelderland.nl). U kunt ook contact opnemen met het **Meer** Provincieloket via telefoonnummer 026 359 99 99. Houdt u het zaaknummer van deze brief bij de hand. We kunnen u dan sneller helpen.

Met vriendelijke groet,
namens Gedeputeerde Staten van Gelderland,

Martin Kaal

Teammanager Vergunningverlening

Documentnummer(s) inzage stukken:

03331701, 03308210, 03302492, 03290869, 03284666, 03222978, 03222976, 03186108,
03154241, 03151550, 03151332, 03042436, 03042427

Bijlagen

- Bijlage 1 – Toelichting en voorschriften
- Bijlage 2 – AERIUS-verschilberekening (kenmerk RrHQnrZ6KsaH, datum 24 juni 2020)
- Bijlage 3 – AERIUS-resultaatberekening (kenmerk S25LpRBa6QqC, datum 23 september 2020)

Beroep

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken na de dag waarop het besluit ter inzage is gelegd hiertegen een beroepschrift indienen bij de rechtbank Gelderland (Postbus 9030, 6800 EM Arnhem). Zij die partij zijn in de hoofdzaak kunnen bij de voorzieningenrechter van de rechtbank Gelderland (Postbus 9030, 6800 EM Arnhem) een verzoek indienen om een voorlopige voorziening te treffen.

Voor individuele burgers (niet voor advocaten en ook niet voor gemachtigden namens een bedrijf of een organisatie) bestaat de mogelijkheid digitaal beroep of een verzoek om een voorlopige voorziening in te dienen. Meer informatie kunt u vinden op www.rechtspraak.nl.

Voor het behandelen van een verzoek om een voorlopige voorziening wordt griffierecht geheven. Over de hoogte en de wijze van betaling van het griffierecht kunt u informatie verkrijgen bij de rechtbank Gelderland via telefoonnummer (088) 361 2000 of op www.rechtspraak.nl.

BIJLAGE 1

1 Toelichting

De opbouw van de vergunning is als volgt:

- Allereerst wordt de *aangevraagde activiteit* toegelicht;
- Daarna volgen de *voorschriften* en de *procedure*;
- Vervolgens is het *beoordelingskader* toegelicht;
- Onder het kopje '*beoordeling*' wordt de onderbouwing van het besluit gegeven;
- Onder het kopje '*zienswijzen*' worden de binnengekomen zienswijzen behandeld;
- De beslissing wordt afgesloten met een *conclusie* en de *jurische grondslagen*.

1.1 Omschrijving activiteiten

Op 23 april 2019 hebben wij uw aanvraag voor een vergunning in het kader van hoofdstuk 2 Wet natuurbescherming ontvangen voor de locatie Stakenbergweg 177 Elspeet. Op 12 november 2019, 15 januari 2020 en 25 juni 2020 ontvingen wij aanvullende informatie. Het gaat om het wijzigen van een veehouderij.

De afstand tot het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied Veluwe is ongeveer 300 meter.

2 Voorschriften

U bent verplicht om zich aan de volgende voorschriften te houden:

1. Een (digitale) kopie van deze vergunning met de bijbehorende AERIUS-bijlagen (bijlage 2, verschilberekening met kenmerk RrHQnrZ6KsaH, en bijlage 3, resultaatberekening met kenmerk S25LpRBa6QqC) moet aanwezig zijn op de plaats waar de activiteiten worden uitgevoerd. Het is verplicht om deze te tonen op verzoek van bevoegde toezichthouders en opsporingsambtenaren.
2. Het project waarvoor deze vergunning is verleend moet binnen drie jaar na het onherroepelijk worden van dit besluit zijn gerealiseerd.
3. Wilt u deze vergunning overdragen? U bent verplicht om daar toestemming voor te vragen aan provincie Gelderland. Dien een verzoek in via post@gelderland.nl en vermeld het zaaknummer dat boven deze brief staat: 2019-005394.
4. Op het moment dat deze vergunning onherroepelijk wordt, vervangt deze de vergunning Natuurbeschermingswet van 19 september 2014 met zaaknummer 2014-000078.
5. U bent zelf verantwoordelijk voor het verkrijgen van eventueel benodigde ontheffingen, vergunningen of toestemmingen op grond van andere wet- en regelgeving.

Datum

13 oktober 2020

Zaaknummer

2019-005394

Blad

4 van 15

6. De sloop- en bouwwerkzaamheden mogen alleen plaatsvinden buiten de broedseizoenen van de zwarte specht en de wespandief, dus niet in de maanden maart tot en met september.
7. Meld de start van de werkzaamheden minimaal vier weken voor de startdatum bij provincie Gelderland, via post@gelderland.nl en vermeld het zaaknummer dat boven deze brief staat: 2019-005394.
8. Is de activiteit klaar? Meld dit binnen twee weken aan provincie Gelderland via post@gelderland.nl. Vermeld het zaaknummer 2019-005394.

3 Procedure

Op deze vergunningaanvraag is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing verklaard.

3.1 Historie vergunningverlening

Voor dit bedrijf is al eerder een vergunning verleend voor de Natuurbeschermingswet met zaaknummer 2014-000078.

3.2 Soortenbescherming

Dit besluit geldt alleen voor gebiedsbescherming. Het is mogelijk dat u ook een ontheffing moet aanvragen voor beschermde soorten. Dit kunt u laten bepalen met een quickscan soortenbescherming. Als u een ontheffing nodig heeft, kunt u deze bij de provincie aanvragen.

3.3 Houtopstanden

Als er bomen of houtopstanden worden gekapt die beschermd zijn op grond van de Wet natuurbescherming dan dient er een kapmelding te worden gedaan en moet de houtopstand worden herplant.

3.4 Overeenstemming andere provincies

De effecten van stikstofdepositie hebben ook invloed op Natura 2000-gebieden die in andere provincies liggen. Deze vergunning wordt verleend in overeenstemming met Gedeputeerde Staten van Overijssel, Friesland, Drenthe, Noord-Brabant, Utrecht, Noord-Holland, Limburg en Zuid-Holland.

4 Beoordelingskader

Deze aanvraag heeft betrekking op de effecten van stikstof op verschillende Natura 2000-gebieden.

Datum

13 oktober 2020

Zaaknummer

2019-005394

Blad

5 van 15

4.1 Bepalen vergunningplicht

Indien er Natura 2000-gebieden zijn waar de stikstofdepositie in de beoogde situatie boven de kritische depositie grenswaarde (0,00 mol N/ha/j) ligt, zijn onder dergelijke omstandigheden significant negatieve effecten niet op voorhand uit te sluiten zodat een passende beoordeling is vereist.

Bij ons besluit betrekken we ook eventuele effecten op Natura 2000-gebieden in Duitsland. Voor de beoordeling van een toename sluiten wij aan bij de Duitse manier van beoordelen. Volgens de Duitse overheid is er geen sprake van een negatief effect als de toename van stikstofdepositie lager is dan 7,14 mol N/ha/j op stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden.

4.2 Gelderse beleidsregels

Gedeputeerde Staten van Gelderland hebben op 10 december 2019 beleidsregels vastgesteld voor intern en extern salderen van stikstof. Hierbij wordt de stikstofdepositie van de aanvraag vergeleken met de stikstofdepositie in de referentiesituatie.

De referentiesituatie wordt bepaald aan de hand van een natuurvergunning of aan de hand van een milieuvergunning die is verleend voor de Europese referentiedatum. Als het gaat om een milieuvergunning dan moet ook worden aangetoond dat de activiteit was toegestaan en sindsdien onafgebroken aanwezig is geweest of nog kan zijn.

Bij een aanvraag mag alleen gebruik worden gemaakt van de in de toestemming opgenomen stikstofemissie in de referentiesituatie voor zover de capaciteit aantoonbaar feitelijk is gerealiseerd. De feitelijk gerealiseerde capaciteit betreft de op het moment van indienen van de aanvraag op grond van een toestemming volledig opgerichte installaties en gebouwen, of gerealiseerde infrastructuur en overige voorzieningen die noodzakelijk zijn voor het uitvoeren van de activiteit.

4.3 Toets aan Besluit emissiearme huisvesting

In de beleidsregels is vastgelegd dat de maximale emissiewaarden zoals vastgelegd in het Besluit emissiearme huisvesting (Beh), een plafond vormen bij het berekenen van de stikstofemissie voor de referentiesituatie bij intern salderen. In de referentiesituatie mogen dus geen hogere emissiefactoren zijn toegepast dan de maximale emissiefactoren volgens het Beh.

5 Beoordeling**5.1 Vergunningplicht**

Uit de ingediende AERIUS-berekening blijkt dat er Natura 2000-gebieden waarop als gevolg van de activiteiten van dit bedrijf depositie van stikstof plaats vindt wat mogelijk significante effecten heeft op de te beschermen waarden.

Datum

13 oktober 2020

Zaaknummer

2019-005394

Blad

6 van 15

5.2 Besluit emissiearme huisvesting

De emissiefactoren die in de Aeriusberekening zijn gehanteerd voor de referentiesituatie voldoen aan de regels in het Besluit emissiearme huisvesting.

5.3 Effecten stikstof

Onderstaande tabellen geven de referentiesituatie en de aangevraagde situatie weer. Tabel 1 komt overeen met situatie 1, en tabel 2 met situatie 2 in de bijgevoegde AERIUS-berekening.

Tabel 1 referentiesituatie

Bron/Stal	Diersoort	RAV-code/BWL	Aantal dieren	NH ₃ (kg/j)	NO _x (kg/j)
stal F	vleeskalveren	A 4.100	470	1.645,00	
stal D	vleeskalveren	A 4.100	203	710,50	
stal E	paarden	K 1.100	1	5,00	
Totaal				2.360,50	-

Tabel 2 aangevraagde situatie

Bron/Stal	Diersoort	RAV-code/BWL	Aantal dieren	NH ₃ (kg/j)	NO _x (kg/j)
stal F	vleeskalveren	A 4.7	690	1.725,00	
stal C	vleeskalveren	A 4.1	690	241,50	
stal E	schapen	B 1.100	30	21,00	
Andere stikstofbronnen				0,51	150,67
Totaal				1.988,01	150,67

Als referentiesituatie geldt de vergunning Natuurbeschermingswet van 19 september 2014 met zaaknummer 2014-000078.

Op grond van onze beleidsregels intern en extern salderen wordt de vergunde emissie alleen in de referentiesituatie meegenomen voor zover de capaciteit aantoonbaar feitelijk is gerealiseerd. Uit de geraadpleegde bronnen met recente informatie is gebleken dat de gebouwen daadwerkelijk zijn opgericht.

Door middel van salderen met de referentiesituatie komt de depositie uit op 0,00 mol/ha/j of lager. De aangevraagde activiteit leidt niet tot significante effecten op instandhoudingsdoelen voor Natura 2000-gebieden.

Datum

13 oktober 2020

Zaaknummer

2019-005394

Blad

7 van 15

5.4 Effecten op Natura 2000-gebieden in Duitsland

Uw aanvraag blijft onder de grenswaarde van 7,14 mol N/ha/jaar op Duitse Natura 2000-gebieden (zie bijlage 2). Verdere toetsing van effecten op Natura 2000-gebieden in Duitsland is daarom niet nodig.

5.5 Overige effecten

Het bedrijf ligt binnen een straal van 500 meter van het Natura 2000-gebied van De Veluwe. Als de sloop- en aanlegwerkzaamheden buiten het broedseizoen van de wespendif en de zwarte specht plaatsvinden zijn significante effecten niet te verwachten. Daarom mogen de werkzaamheden niet in de maanden maart tot en met september plaatsvinden.

6 Zienswijzen

Naar aanleiding van het ontwerpbesluit zijn zienswijzen binnengekomen.

6.1 Zienswijze van de Coöperatie Mobilisation for the Environment U.A. te Nijmegen en de vereniging Leefmilieu, gedateerd 23 juli 2020**1 Rav-emissiefactoren leveren in dit geval geen zekerheid van geen toename op**

Er is inmiddels aanmerkelijke wetenschappelijke twijfel ontstaan met betrekking tot de stikstof emissies uit veehouderijstallen, met name uit emissie-arme stallen. Uit wetenschappelijk onderzoek volgt dat de ammoniakemissie van met name zogenoemde emissie-arme stallen veelal onderschat wordt. Verwezen wordt naar de brief van cliënte Mobilisation for the Environment aan het Adviescollege Stikstofproblematiek. Verwezen wordt ook naar het CBS-rapport waarnaar in die brief verwezen wordt.

Het gevolg daarvan is dat geoordeeld moet worden dat er geen wetenschappelijke zekerheid is dat de interne saldering waarvan sprake is, daadwerkelijk niet leidt tot een toename van de stikstofuitstoot. Er bestaat wetenschappelijke discussie over deze maatregel. Blijkens uitspraak ECLI:NL:RVS:2019:1603, no. 18 punt 11 kan een dergelijke maatregel dan niet betrokken worden in de passende beoordeling. Vanzelfsprekend kan een dergelijke maatregel dan evenmin betrokken worden wanneer geoordeeld wordt dat vanwege de emissiewinst van deze maatregel helemaal geen passende beoordeling nodig is.

Er is geen wettelijke verplichting om te rekenen met de Rav-cijfers. Het is slechts gebruikelijk dit te doen. Dat gebruik dient echter gestopt te worden wanneer er wetenschappelijke discussie ontstaat over de cijfers. Dit gelet op het voorzorgbeginsel dat besloten ligt in art. 6 lid 3 Hrl en daarmee in de WNb. Er is dus niet zekergesteld dat de stikstofemissie niet toeneemt. Daarmee is evenmin zekergesteld dat de stikstof depositie niet toeneemt op omliggende Natura2000-gebieden.

Dit speelt voor beide hier aan de orde zijnde ontwerpbesluiten want beiden hebben betrekking op uitbreiding met dergelijke geclaimd emissie-arme stalsystemen.

Datum

13 oktober 2020

Zaaknummer

2019-005394

Blad

8 van 15

Reactie

De RAV-codes zijn . in deze vergunningprocedures leidend nu deze factoren tot stand zijn gekomen op basis van de best beschikbare wetenschappelijke meetmethode en beoordeling volgens een procedure die ook internationaal wordt toegepast. Als er nieuwe wetenschappelijke inzichten komen dan kan dat leiden tot aanpassing van de Rav lijst. De Rav wordt daarom ook regelmatig geactualiseerd met de laatste wetenschappelijke inzichten. Doordat wij werken met de laatste versie van de Rav is geborgd dat wij gebruik maken van de laatste wetenschappelijke inzichten .

Ten aanzien van de verwijzing naar het rapport van het CBS wordt het volgende overwogen . De emissiefactoren in de Rav zijn gebaseerd op metingen bij proefstallen in de praktijk volgens het in de Rav aangewezen meetprotocol (Protocol voor meting van ammoniakemissie uit huisvestingssystemen in de veehouderij 2013a) of een gelijkwaardige meetmethode. Rav-factoren kunnen ook gebaseerd zijn op 'afleidingen' van andere technieken waar gemeten is, of wetenschappelijk onderzoek. In veel gevallen zijn er ook ondersteunende modellen beschikbaar. Dit wordt getoetst door deskundigen van de Technische adviespool Rav (TAP). In de systeembeschrijving is te vinden op basis van welk meetrapport de emissiefactor is vastgesteld. Het meetprotocol wordt onderhouden en geeft de laatste stand van kennis op het gebied van meten weer. Het Nederlandse meetprotocol lijkt daarbij sterk op het internationaal gebruikte VERA-protocol en bepaalt bij hoeveel stallen in de praktijk gemeten moet worden om een emissiefactor voor Nederlands gebruik te verkrijgen. Voorwaarde is wel dat de stal met het stalsysteem gebouwd en gebruikt wordt volgens de in de Rav genoemde systeembeschrijving. Het bevoegd gezag ziet hierop toe. Als er nieuwe wetenschappelijke inzichten komen dan kan dat leiden tot aanpassing. Een recent voorbeeld hiervan uit de - aan de Rav verwante - Regeling geurhinder en veehouderij is de aanpassing door IenW van de emissiefactor voor geur voor luchtwassers.

Het ministerie van IenW ziet geen aanleiding om op basis van het CBS rapport emissiefactoren aan te passen. De emissiefactoren van de Rav zijn tot stand gekomen op basis van de best beschikbare wetenschappelijke meetmethode en beoordeling volgens een procedure die ook internationaal wordt toegepast. Het CBS rapport is wel aanleiding geweest voor LNV om het CDM om advies te vragen. Als dit advies er is, ontstaat er meer zicht op mogelijke oorzaken van het verschil in de gasvormige N-verliezen waarover het CBS heeft gerapporteerd en mogelijke acties die daar uit kunnen volgen.

Ten overvloede wijzen wij wijzen op artikel 3.125 van het Activiteitenbesluit milieubeheer. Dit artikel bevat de eis om het luchtwassysteem te voorzien van een elektronisch monitoringssysteem waarmee de parameters die van belang zijn voor een goede werking van het luchtwassysteem worden geregistreerd. Ook staat er dat als deze parameters worden overschreden, onmiddellijk maatregelen getroffen moeten worden om een goede werking van

Datum

13 oktober 2020

Zaaknummer

2019-005394

Blad

9 van 15

het luchtwassysteem te waarborgen. Het bevoegde gezag in dezen (de gemeente) zal hierop toezien.

2 Significante effecten zonder toename niet uitgesloten

Ook als zekergesteld zou worden dat er geen toename van stikstof depositie was ten opzichte van het referentieniveau (quod non) dan is nog altijd niet sprake van een zekerheid dat er geen significante effecten optreden. Hiertoe wijzen cliënten op het 2 volgende:

De conclusie dat significante effecten op voorhand uitgesloten zijn, wanneer een nieuw project binnen het depositieplafond valt van de oude Hinderwet- of milieuvergunning die gold ten tijde van de referentiedata, dan wel de onderliggende natuurvergunning, is niet in overeenstemming met de jurisprudentie van het EU-Hof. Dat zou de hele vaststelling in punt 49 van het arrest Stadt Papenburg (ECLI:EU:C:2010:10), dat de uitvoering van een dergelijk project na opname van het betrokken gebied op de GCB-lijst onder art. 6 lid 2 Hrl zou blijven vallen, bij voorbaat betekenisloos maken. Immers op basis van die bepaling moeten significante gevolgen worden voorkomen, maar die zouden er dan per definitie niet zijn. Evenzo zou de opmerking van het Hof in punt 85 van het PAS-arrest, dat de uitvoering van een project dat nationaal was goedgekeurd vóór de referentiedatum toch onder art. 6 lid 2 Hrl valt en slechts in overeenstemming met deze bepaling is, wanneer er geen risico op significante effecten is, betekenisloos zijn. Hetzelfde geldt voor tal van andere arresten, zoals Grüne Liga, punt 41, ECLI:EU:C:2011:768, punt 126 en ECLI:EU:C:2016:8, punt 56 - dit is inmiddels vaste jurisprudentie. Voor de referentiedatum milieuvergunde projecten dragen bij aan de stikstof overbelasting en kunnen uiteraard significante gevolgen hebben. Significante effecten op natuurgebieden kunnen immers veroorzaakt worden door alle betrokken projecten, ook al dateren zij van voor de datum waarop de Hrl in nationaal recht is omgezet (zie ook ECLI:EU:C:2017:301, punt 61).

Die conclusie is evenmin in lijn met de conclusie van de AG in ECLI:EU:C:2018:622, punt 60, dat art. 6 lid 2 en 3 Hrl niet slechts een gelijkblijven of beperkt dalen van de stikstof depositie vereisen, maar veeleer dat het niveau van de belasting zo ver wordt verminderd dat op lange termijn een gunstige staat van instandhouding kan worden bereikt.

En het is in strijd met ecologische inzichten, dat hoe hoger, hoe langer de overbelasting met stikstof voortduurt, des te groter de negatieve gevolgen voor de stikstofgevoelige habitats zijn. Zie ook no. 9.1 van uitspraak ECLI:NL:RBOBR:2019:4830 en no. 14.5 van ECLI:NL:RVS:2019:1603. Gelijkblijvende overmaat aan stikstof depositie leidt dus niet tot gelijkblijvende natuurschade, maar tot een toename van de natuurschade.

Ook in dat geval dient de natuurvergunning dus niet zonder passende beoordeling verleend te worden.

Datum

13 oktober 2020

Zaaknummer

2019-005394

Blad

10 van 15

Reactie

In deze vergunningaanvraag staat enkel ter beoordeling de mogelijke significant negatieve gevolgen van de aangevraagde activiteit. Een onderscheid moet worden gemaakt met het treffen van instandhoudingsmaatregelen en/of passende maatregelen met als doel het (generiek) reduceren van negatieve effecten zodat de instandhoudingsdoelen kunnen worden verwezenlijkt. Zie hiervoor de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van 30 september 2020, zaaknummer 201606653, overweging 4.1. Anders dan de zienswijze lijkt te veronderstellen staan deze in deze vergunningprocedure niet ter discussie. Nu de aangevraagde activiteit, vanwege de getroffen maatregelen, bestaat geen grond voor weigering van de vergunningaanvraag.

3 AERIUS-berekeningen onvolledig

U voegt slechts een verschilberekening AERIUS bij. Daaruit volgt niet wat de totale stikstofbelasting van het te vergunnen project is op de habitats in Natura2000- gebieden. Dit steekt nog te meer nu u die informatie ook niet aanlevert in de ontwerpbesluiten. In de kwestie Stakenbergweg 177 te Elspeet steekt dit nog te meer nu dit bedrijf gelet op de korte afstand tot het Natura2000-gebied en gelet op de berekening in de onderliggende natuurvergunning, vermoedelijk een hoge projectdepositie veroorzaakt. Uw ontwerpbesluiten zijn daarom onvoldoende gebaseerd op voor derden kenbare informatie.

Reactie

Wij hebben bij het definitieve besluit de resultaatberekening toegevoegd. Overigens is de informatie die de resultaatberekening wél en de verschilberekening niet weergeeft eenvoudig uit de verschilberekening af te leiden, door deze in de Aerijs-calculator in te lezen.

4 AERIUS-verschilberekeningen onjuist

In de Aerijs verschilberekeningen worden transportbewegingen genoemd die eerder zouden zijn vergund. Dat is onjuist. Raadpleging van de onderliggende natuurvergunningen toont onomstotelijk aan dat die vergunningen niet mede betrekking hebben op transportbewegingen. De AERIUS verschilberekening is onjuist, en dient te worden aangepast.

Reactie

Voor deze vergunning is het niet waar dat er in de referentiesituatie gerekend is met vergunde transportberekeningen.

5 Vergunning voor onbepaalde tijd

Gegeven de onzekere periode waarin de ongunstige staat van instandhouding zal blijven voortduren in combinatie met de onzekerheid over de werkelijk optredende stikstof emissies vanwege de beoogde bedrijfsvoering bent u ten onrechte voornemens een vergunning voor onbepaalde tijd te verlenen. Een ecologische schadebeoordeling heeft een maximale houdbaarheid van 10 jaar. Voor ecologischwetenschappelijke beoordelingen geldt als richtwaarde een periode van

Datum

13 oktober 2020

Zaaknummer

2019-005394

Blad

11 van 15

maximaal 10 jaar. Langer dan 10 jaar vooruitkijken kan in de ecologie niet wetenschappelijk worden onderbouwd. Uit deze vaststellingen volgt dat een vergunning verlenen voor onbepaalde tijd niet verenigbaar is met de plichten die voortvloeien uit de artikel 6 van de Habitatrictlijn. Er is immers geen zekerheid dat de te vergunnen activiteiten in een later stadium een nadelige invloed kunnen hebben op de ecologische situatie van de betrokken gebieden, waarvan de staat van instandhouding veelal ongunstig is. Zie ook [ECLJ:EU:C:2018:882](#), punt 103. De vergunningen kunnen niet worden verleend voor onbepaalde tijd.

Reactie

Gebruikelijk is dat een vergunning voor onbepaalde tijd wordt verleend. Dit was ook al zo in de referentiesituatie. Er is geen enkele wettelijke grond die maakt dat wij een vergunning niet voor onbepaalde tijd zouden mogen verlenen.

6 AERIUS-natuurtypenkaart

De aeries-natuurtypekaart is niet representatief. Natuurtypen en leefgebieden ontbreken op de kaart. Niet is rekening gehouden met alle stikstof gevoelige natuurtypen. Onder meer is onvoldoende rekening gehouden met de leefgebieden van soorten die niet ook zijn aangemerkt als habitatgebied.

Reactie

Alle stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden zijn op de kaarten in Aeries weergegeven. Dit geldt ook voor de leefgebieden van soorten die buiten habitattypen voorkomen.

6.2 Zienswijze van Gelderse Natuur- en Milieufederatie te Arnhem, gedateerd 6 augustus 2020**1. Relatie met GMS**

De aanvraag betreft meer dan een verdubbeling van het aantal dieren, binnen het prioritair gebied Veluwe. De locatie ligt in het maatregelengebied GMS.

Zowel landelijk als provinciaal wordt gewerkt aan een samenhangend programma stikstof. Met dit programma dient men te komen tot een pakket aan maatregelen ter invulling van de vereisten van artikel 6 lid 1 en 2 van de Habitatrictlijn om de kwaliteit van habitats en van leefgebieden van soorten te verbeteren. Doel is onder meer om de stikstofbelasting van de verschillende gevoelige Natura2000-gebieden binnen afzienbare termijn naar beneden en bij voorkeur onder de KDW te brengen. Een bronmaatregel is bijvoorbeeld om gebruikruimte in de agrarische sector weg te nemen door bedrijven uit te kopen. Dit beleid wordt nu verder geconcretiseerd zodat duidelijk is hoe en waar opkoop en sanering plaats zal vinden. Door nu vooruitlopend daarop nieuwe uitbreidingen van agrarische bedrijven mogelijk te maken, kan dit beleid worden gefrustreerd. Zo zal opkoop bijvoorbeeld duurder kunnen worden.

Datum

13 oktober 2020

Zaaknummer

2019-005394

Blad

12 van 15

Wij vinden daarom dat het voorzorgsbeginsel van toepassing zou moeten zijn, zeker in de GMS-maatregelengebieden, tot het moment dat de stikstofaanpak voldoende concreet is en er daadwerkelijk sprake is van substantiële afname van de stikstofemissies.

Reactie

Vaststaat dat de aangevraagde activiteit met behulp van bronmaatregelen niet leidt tot een overschrijding van wat in de nu geldende Wnb-vergunning is vergund. Hierdoor zijn significant negatieve effecten op het natura 2000 gebieden niet aan de orde, waarbij we opmerken dat enkel deze effecten in deze procedure ter beoordeling staan.

De stelling van de GMF dat inwilliging van deze vergunningaanvraag leidt tot ondergraving van het in ontwikkeling zijnde Gelderse Maatregelenpakket, is vanwege de reikwijdte en het generieke karakter van GMS niet aan de orde.

Afgezien van het feit dat dit in ontwikkeling zijnde pakket vooralsnog niet kan worden betrokken in vergunningprocedures, bestaat ten aanzien van deze inrichting geen ecologische noodzaak verdergaande beperkingen, al dan niet op grond van artikel 2.4. Wet natuurbescherming, op te leggen. Gebleken noch aangetoond is dat de effecten van deze inrichting op de instandhoudingsdoelen van de beschermde natuurgebieden dit eisen. Gelet hierop moeten wij de bestaande rechten van de inrichting respecteren. Ten overvloede wijzen wij op de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 30 september 2020, zaaknummer 201606653, overweging 4.1.

2. RAV-emissiefactoren

Er bestaat grote twijfel over de stikstofemissies uit veehouderijstallen, met name uit emissiearme stallen. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat de ammoniakemissie van zogenoemde emissiearme stallen veelal onderschat wordt. Dat komt naar voren in een onderzoek dat het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft uitgevoerd in opdracht van minister Carola Schouten (<https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2019/44/stikstofverlies-uit-opgeslagen-mest>).

Het gevolg daarvan is dat er geen wetenschappelijke zekerheid is dat de interne saldering waarvan hier sprake is, daadwerkelijk niet leidt tot een toename van de stikstofuitstoot. Refererend aan uitspraak ECLI:NL:RVS:2019:1603, rechtsoverweging 18 punt 11 kan een benadering die niet stoelt op wetenschappelijke zekerheid niet betrokken worden in de passende beoordeling. Er is daarmee dus niet zeker gesteld dat de stikstofemissie niet toeneemt.

Reactie

Wij verwijzen naar onze reactie (blz. 8) op punt 1 van de zienswijze van Mobilisation for the Environment.

3. Andere bronnen van stikstofemissie niet meegenomen

De RAV-cijfers hebben alleen betrekking op stalemissies. Toename van de veebezetting zal ook leiden tot meer transportbewegingen met tractoren en/of vrachtwagens en tot meer mest. Ook

Datum

13 oktober 2020

Zaaknummer

2019-005394

Blad

13 van 15

hierdoor wordt stikstofemissie veroorzaakt en kan de stikstofdepositie stijgen, waardoor de natuurlijke kenmerken van de Natura2000-gebieden aangetast kunnen worden. Deze aspecten zijn naar onze mening ten onrechte niet meegenomen in de vergunningsbeoordeling.

Reactie

De overige stikstofbronnen zijn wel degelijk meegenomen. Zie tabel 2 op bladzijde 6 van het ontwerpbesluit en bladzijde 24 t/m 26 van de Aerijs-berekening.

4. Significante effecten niet uitgesloten

Nu negatieve effecten niet kunnen worden uitgesloten, is naar onze mening ook een passende beoordeling noodzakelijk. Daarbij zal ook rekening moeten gehouden worden met cumulatieve effecten vanwege andere recent toegestane plannen of projecten dan wel plannen en projecten die op stapel staan om op grond van de Wet Natuurbescherming te worden toegelaten.

Reactie

Wij verwijzen naar onze reactie op punt 2 (blz. 9) van de zienswijze van Coöperatie Mobilisation for the Environment.

Conclusie

Niet zeker is gesteld dat er geen negatieve gevolgen zijn voor aangewezen habitats en habitats van soorten in Natura2000-gebieden. Naar onze mening kan daarom geen vergunning worden verleend. Voorts wijzen wij u erop dat de systematiek van vergunningverlening op basis van een referentiesituatie strijdig kan zijn met de instandhoudingsdoelstellingen van Natura2000-gebieden indien sprake is van bestaande overbelasting van aangewezen habitats en habitats van soorten en de mate van overbelasting vanwege de nieuwe vergunning in stand wordt gehouden dan wel wordt vergroot. Vandaar ons pleidooi voor toepassing van het voorzorgsbeginsel in deze in relatie tot de G M S-aanpak.

Reactie

In de conclusie komt één argument voor dat niet in de eerder aangevoerde argumenten wordt genoemd, namelijk dat het verlenen van vergunningen op basis van een referentiesituatie strijdig kan zijn met de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. Wij zijn het eens met de stelling dat voor de instandhouding van de natuurwaarde van de Natura 2000-gebieden nodig is dat de stikstofdepositie substantieel moet afnemen, en dat bij een gelijkblijvende depositie de kwaliteit van de natuur achteruit gaat. Door deze aanvraag te weigeren zouden wij echter niet bereiken dat de stikstofdepositie afneemt. Dat zou pas het geval zijn als daarmee de vigerende vergunning zou vervallen, wat niet het geval is.

Datum

13 oktober 2020

Zaaknummer

2019-005394

Blad

14 van 15

7 Conclusie

Wij verlenen de vergunning.

Op grond van het vorenstaande en de passende beoordeling hebben wij de zekerheid verkregen dat het project geen significant negatieve effecten heeft op de instandhoudingsdoelstellingen van de betrokken Natura 2000-gebieden. De aanvraag past binnen de beleidsregels intern en extern salderen.

De aan de orde zijnde negatieve effecten van dit project zijn niet van dien aard dat deze op grond van artikel 2.4 Wet natuurbescherming nader moeten worden gereguleerd.

8 Juridische grondslagen

Dit besluit is genomen op grond van:

Wet natuurbescherming, artikel 1.3, lid 5

Wet natuurbescherming artikel 2.4

Wet natuurbescherming, artikel 2.7, lid 2

Wet natuurbescherming, artikel 2.7, lid 3

Wet natuurbescherming artikel 5.3 lid 1

Wet natuurbescherming artikel 1.10, lid 3 Wnb

Besluit natuurbescherming, artikel 2.7, lid 1 sub b

Beleidsregels intern en extern salderen

Beleidsregels procedure besluitvorming Wet natuurbescherming Gelderland

Datum

13 oktober 2020

Zaaknummer

2019-005394

Blad

15 van 15

BIJLAGE 2

AERIUS-berekening d.d. 24 juni 2020 (kenmerk: RrHQnrZ6KsaH)

BIJLAGE 3

AERIUS-berekening d.d. 23 september 2020 (kenmerk: S25LpRBa6QqC)